Wymagania edukacyjne PRZYRODA KL. IV „ TAJEMNICE PRZYRODY” 2025/2026

Ocena śródroczna

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej i przyrody ożywionej, wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata , podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie , podaje nazwy głównych kierunków geograficznych	wyjaśnia znaczenie pojęcia *przyroda* , wymienia trzy składniki przyrody nieożywionej, podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka, omawia na przykładach, rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata, proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie, podaje nazwy głównych kierunków geograficznych, przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych, określa warunki korzystania z kompasu , posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu,	wymienia cechy ożywionych elementów przyrody, wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka, wymienia cechy przyrodnika, określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody, omawia etapy doświadczenia, proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu wymienia najważniejsze części mikroskopu , wyjaśnia, co to jest widnokrąg, samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu, wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie, wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania, przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru,	podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną, klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka, wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze, podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych, porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu , klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości, wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość, porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów, podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody,	wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na wybrane pozostałe elementy, na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt), przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki, wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów, podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych, omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu, uzasadnia, popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał, wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi,

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów, wskazuje w najbliższym otoczeniu dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych, wymienia stany skupienia wody w przyrodzie, odczytuje wskazania termometru, wymienia przynajmniej trzy składniki pogody, rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów, dobiera przyrządy do pomiaru trzy składników pogody, podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku, podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie w poszczególnych porach roku	wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje, podaje dwa-trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym, wyjaśnia, co nazywamy pogodą, podaje nazwy osadów atmosferycznych, podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody, omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia, wyjaśnia pojęcia *równonoc przesilenie*, omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku, omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokręgiem,	rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach, wyjaśnia, jak powstaje wiatr, wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych, określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza , wyjaśnia pojęcie *górowanie Słońca*, omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokręgiem w poszczególnych porach roku, omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych, charakteryzuje czynności życiowe organizmów, omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego, wyjaśnia pojęcia: *organizm samożywny*, *organizm cudzożywny*, wymienia cechy roślinożerców, wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne, podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi , wymienia przedstawicieli pasożytów, wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego,	wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów, omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia, porównuje wysokość Słońca nad widnokręgiem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku, porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym, omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny, określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi, wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo, omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym, opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy, omawia rolę witamin, wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin, omawia rolę soli mineralnych w organizmie,	podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa), wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności, prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi, omawia podział organizmów na pięć królestw, prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin, uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw, omawiając jej wymagania życiowe, przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt (np. najszybsze zwierzęta)

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
wyjaśnia, po czym rozpozna organizm, wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów, odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych, podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych,, układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów, wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie, podaje przykłady zwierząt hodowanych w domach przez człowieka, rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodach, podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy, uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem, wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne,	wyjaśnia pojęcia *organizm jednokomórkowy*, *organizm wielokomórkowy*, wymienia czynności życiowe organizmów, rozpoznaje na ilustracji wybrane organy / narządy, dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu, podaje przykłady organizmów roślinożernych, dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców, wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność, podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego, podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw, wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana, wymienia składniki pokarmowe, przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej, wymienia narządy budujące przewód pokarmowy, omawia rolę układu pokarmowego, podaje zasady higieny układu pokarmowego, omawia rolę serca i naczyń krwionośnych,	wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin, określa cel hodowania zwierząt w domu , wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu, wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast, omawia rolę składników pokarmowych w organizmie, wymienia produkty zawierające sole mineralne, opisuje drogę pokarmu w organizmie, omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu, wymienia funkcje układu krwionośnego, wyjaśnia, czym jest tętno, omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie, określa cel wymiany gazowej, omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego, wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyścielane przez komórki z rzęskami, rozróżnia rodzaje połączeń kości, wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem	wyjaśnia rolę enzymów trawiennych, wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu, wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny, podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego, porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego, na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach, omawia pracę mięśni szkieletowych, wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów, wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych, uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów, wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego, omawia przebieg rozwoju nowego organizmu, wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego,	przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności, omawia rolę narządów wspomagających trawienie, wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki, prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat; składników krwi i grup krwi, ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała, wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała, omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne, podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego, prezentuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu, prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania,

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy, wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu, wyjaśnia pojęcie *stawy*, omawia dwie zasady higieny układu ruchu, rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską, wyjaśnia pojęcie *zapłodnienie*, podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci,	wymienia narządy budujące drogi oddechowe, podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu, wymienia trzy funkcje szkieletu, wymienia zasady higieny układu ruchu, omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów, omawia rolę skóry jako narządu zmysłu, wymienia zasady higieny oczu i uszu, wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy, określa rolę układu rozrodczego, omawia zasady higieny układu rozrodczego, wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców, omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania,	wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę, wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową, omawia zasady higieny układu nerwowego, omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego, opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania,		
Ocena roczna Na ocenę roczną składają się również wymagania śródroczne.				

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach, omawia sposób dbania o zęby, wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych, odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów, określa sposób postępowania po użądleniu, podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia, wymienia rodzaje urazów skóry, podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka, opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu, podaje przykłady krajobrazu naturalnego, rozpoznaje na ilustracji formy terenu, podaje przykłady wód słonych, wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących, podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie, wskazuje warstwy	podaje zasady prawidłowego odżywiania, wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry, podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego, wymienia przyczyny chorób zakaźnych, wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową, omawia przyczyny zatruć, określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę, określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim, rozpoznaje owady, które mogą być groźne, podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu, przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach, omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach, podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać, wyjaśnia, jak powstaje plan, rysuje plan dowolnego przedmiotu w skali 1 : 10, wyjaśnia pojęcia *mapa* i *legenda*, określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej, wyjaśnia pojęcie: *krajobraz kulturowy*m, wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej	wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia, wyjaśnia, czym są szczepionki, wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową, wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie, wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego, wymienia objawy zatrucia grzybami, omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości, wyjaśnia, na czym polega palenie bierne, wymienia skutki przyjmowania narkotyków, wyjaśnia, czym jest asertywność, wyjaśnia pojęcie *skala liczbowa*, oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wyjaśnia pojęcie: *krajobraz*, omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych, wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy, opisuje wklęsłe formy terenu, opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy, opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych, wyjaśnia pojęcia: *wody słodkie*, *wody słone*, wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych,	wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia, omawia skutki niewłaściwego odżywiania się, podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą, klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrze, podaje przykłady pasożytów, charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka, opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych, wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę, omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję, rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące, omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń, wyjaśnia, czym jest uzależnienie, charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym, uzasadnia konieczność zachowań asertywnych, uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia, dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu, klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości, wyjaśnia pojęcie *plankton*, układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze, charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając	wyjaśnia pojęcia: *skala mianowana*, *podziałka liniowa*, wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy, przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem, wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka, przygotowuje prezentację na temat prezentuje informacje „ naj ” - na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie, prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch – trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych, prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu, prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach, wyjaśnia, czym jest walka biologiczna, prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki,

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji, podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych, rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste, podaje dwa przykłady znaczenia łąki, wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw, wymienia nazwy zbóż, podaje przykłady warzyw uprawianych na polach, wymienia dwa szkodniki upraw polowych ,	okolicy, podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych, na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących, wymienia różnice między jeziorem a stawem, podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody, omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych, omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie, podaje nazwy warstw lasu, rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu, , porównuje wygląd igieł sosny i świerka, wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek, wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych, wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej, przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe, wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami, uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu,	omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa, omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu, wyjaśnia cel ochrony przyrody, wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną, omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne, wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki, porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki, omawia przystosowania, porównuje drzewa liściaste z iglastymi, rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste, rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych, wymienia typy lasów rosnących w Polsce, omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku, rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące, wyjaśnia pojęcia *zboża ozime*, *zboża jare*, wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych,	czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach, podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych, uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt, podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania, przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych,	

Ocenę niedostateczną uzyskuje uczeń, który nie opanował wiadomości i umiejętności określanych podstawą programową.